

УДК 347.961

Надієнко О.І.

канд. юрид. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ДО ПИТАННЯ ПУБЛІЧНО-ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Перехід до ринкової економіки і конституційне проголошення будівництва демократичної, соціальної, правової держави зумовили появу нових наукових уявлень про предмет адміністративного права. Від 1990-х рр. до теперішнього часу провідні фахівці включають у предмет адміністративного права відносини: як державного, так і недержавного управління, охорони громадського порядку, забезпечення державним апаратом реалізації прав та інтересів громадян, публічного управління, діяльності органів виконавчої влади та адміністративних судів, застосування заходів адміністративного примусу, внутрішньої організації та діяльності апаратів державних органів; відносини адміністративних зобов'язань, що включають: відносини публічного управління, відносини адміністративних послуг, відносини відповідальності публічної адміністрації за неправомірні дії або бездіяльність; відносини суб'єктів суспільства за порушення встановленого публічною адміністрацією порядку і правил. Однак партнерська співпраця рівноправних і взаємно відповідальних суб'єктів – громадянського суспільства і демократичної правової держави – об'єктивує нову системно-функціональну реальність, в якій забезпечення громадського порядку виключно компетенцією органів державної влади вже неможливо. Тому предмет адміністративного права необхідно обмежити відносинами державного управління в рамках виконавчої влади та місцевого самоврядування, включаючи внутрішньоорганізаційну діяльність їх органів, а також адміністративним судочинством. При цьому юридичними підставами адміністративної відповідальності стають тільки правопорушення осіб, які перебувають на державній службі в органах державної влади та місцевого самоврядування при реалізації ними своїх повноважень, передбачені кодексом про адміністративні правопорушення. Інші правові норми соціального співжиття, іменовані зараз адміністративними правилами, доцільно розмістити в Кодексі публічного порядку. Суспільно шкідливі наслідки їх порушень дозволяють доповнити правову термінологію поняттями публічно-дисциплінарного проступку і публічно-дисциплінарної відповідальності. Запропоновані новації вимагають чіткого галузевого

розмежування дисциплінарних проступків і дисциплінарної відповідальності, що відносяться до предмету трудового права, із зазначеними правопорушеннями та юридичною відповідальністю в праві громадського порядку, виділеному в самостійну галузь. Пропозиції аналогічної спрямованості висловлені С. В. Петковим, який вважає за можливе упорядкування адміністративного права шляхом видання повноцінних кодексів у окремих сферах та інститутах адміністративно-правового регулювання: медичного, соціального, інформаційного, дорожньо-транспортного і т.п. Одночасно, Адміністративний кодекс України як джерело матеріального права регулюватиме компетенцію і діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, включаючи адміністративну відповідальність їх службовців за вчинення посадових (службових) проступків. Схожою є думка багатьох інших вчених.

Запропоноване виокремлення галузі права публічного порядку й утворення Кодексу публічного порядку потребує уточнень у співвідношенні термінів «публічний порядок» і «громадський порядок», які наразі одночасно присутні в адміністративному законодавстві України (зокрема, в Кодексі України про адміністративні правопорушення та Законі України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» зберігається термін «громадський порядок», тоді як у Законі України «Про Національну поліцію» вперше були закріплені терміни «публічний порядок» і «публічна безпека»). Останні імплементовані з норм ЄС в процесі уніфікації законодавства України із законодавством ЄС. Втім, українське слово «громада» є синонімом общини, що в етимологічному сприйнятті надає громадському порядку певної локальності. Що ж до публічного порядку, то латинським словом «publicum» позначаються суспільні відносини та інтереси національного рівня, що мають загальносоціальний характер. Воно ж, відповідно, лежить в основі термінів «публічне право» і «публічна влада». Остання здійснюється системою інститутів держави і громадянського суспільства, що є додатковим аргументом на користь терміну «публічний порядок».

Отже, становлення і розвиток громадянського суспільства, відповідно до принципу народного суверенітету, призводить до активізації об'єднань громадян як суб'єктів публічної влади, що взаємодіють у межах її системи з апаратом державної влади. Розвинений режим демократії, гарантуючи верховенство права, створює механізми здійснення публічної влади на засадах рівноважної участі громадських формувань і організацій, а також органів державної влади в забезпеченні правопорядку і публічного порядку. Відокремлення самостійної галузі права публічного порядку шляхом включення в її інститути адміністративних правил, що регулюють цей порядок, утворює систему норм публічної дисципліни, що включає дефініцію

публічно-дисциплінарних проступків, а також визначення та встановлення публічно-дисциплінарної відповідальності. Обмеження адміністративної репресії держави правопорушеннями службовців в системі управління сприятиме гуманізації юридичної відповідальності, поширенню застосування психолого-виховних заходів соціальної відповідальності, зміцненню публічної дисципліни добровільними самодіяльними цивільними об'єднаннями, вихованню самодисципліни громадян як складової індивідуальної правосвідомості.